

■ Infarktus-megelőzés

Segít az alkohol?

Amerikai tudósok egy csoportja újabb „erős” bizonyítékokkal állt elő, amelyek azt tanúsítják, hogy rendszeres, kis-mértékű alkoholfogyasztással csökkenteni lehet a szívinfarktus kockázatát.

A hazai egészségügyi felvilágosításban többször elkezdtek már népszerűsíteni a mértékartó borfogyasztást a súlyos egészségkárosodással fenyegető égetett szeszesital-veléssel szemben. Ezek a kampányszerű próbálkozások azonban többnyire nem érik el céljukat. A szokások makacssága, vagy az érvrendszer gyengesége lehet az oka, hogy az emberek nem figyelnek eléggé az intelmekre. Ugyanígy nem kapott eddig elegendő figyelmet hazánkban az alkohol szívbetegség-megelőző hatása sem. Pedig italozási szokásaink alakításában ennek a körülménynek is lehetne szerepe.

A gondolat, miszerint *érdemes naponta meginni egy kevés alkoholt*, mert ez segít a szívinfarktus megelőzésében, már korábban felmerült, de sem itthon, sem külföldön nem kapott még elegendő teret a köztudásban. A koronális megbetegedések egyes kutatói húsz éve bizonygatják, hogy egy pohár bor, egy-két pohár sör, vagy bármilyen egyéb mérsékelt, de rendszeres alkoholfogyasztás megelőző hatású.

Egy most befejezett vizsgálat anyaga jelentős mértékben igazolni látszik ezt a feltevést. A Newsweek című amerikai

hetilap tavalyi utolsó számában idézi a New England Journal of Medicine című folyóiratban megjelent tanulmányt, mely szerint a Harvard Egyetem és egy bostoni kórház kutatói 340 nemrégiben szívinfarktuson átesett beteg alkoholfogyasztási szokásait vizsgálták meg, és vetették össze hasonló korú és nemű egészséges emberek szokásaival. Az eredmény egyértelmű és mondhatni döbbenetes volt. Kiderült ugyanis; *azok, akik naponta rendszeresen megisznak egy-két pohárral vagy pohárával, kétszer akkora eséllyel számíthatnak arra, hogy elkerülhetik a szívinfarktot, mint azok, akik egyáltalán nem fogyasztanak alkoholt.*

„A védelem bástyája”, mely az alkoholból termelődik, az úgynevezett „jó koleszterol”. Minden jel szerint arról van szó, hogy az alkohol növeli a vérben a nagysűrűségű lipoproteinek, más néven HDLS-anyag, vagy jó koleszterol szintjét. Erről pedig eddig is tudták, hogy bizonyos védelmet nyújt infarktus ellen, ellentétben a hagyományos koleszterollal, melynek magas szintje viszont a legnagyobb kockázati tényezők közé tartozik.

A következő kérdés: *javasolják-e az orvosok a mérsékelt, de napi rendszerességgel alkoholfogyasztást szívbetegeknek?* Néhány szakorvos megteszi, a többség azonban ódzkodik ettől. Túl nagy a kockázat. *Mi a mérsékelt fogyasztás?* Hogyan védjük ki a magas vérnyomást, a le-

hetséges májkárosodást, az akár csak enyhén alkoholizált személy agresszivitását, az ittas vezetés elkerülhetetlen következményeit? Nem beszélve azokról a kutatási eredményekről, melyek szerint a mérsékelt szeszesital-fogyasztás is növeli bizonyos rákbetegségek kialakulásának valószínűségét. Ezeket a kínos kérdéseket csak további vizsgálatokkal lehet majd tisztázni, s még akkor is kétséges, hogy a jövőben a szívbeteg receptre kapják az innivalót. Bár még ez is előfordulhat. Minden attól függ, sikerül-e bebizonyítani, hogy valamelyik kockázat lényegesen nagyobb a többinél.

A. P.

■ Népünk hagyományvilágából

„Nagyba mérög, kicsibe orvosság”

tottak otthon. A kamrában egy cserébutykos, másutt úgynevezett állóbutélla szolgált a tárolására. Sok helyen bekötetlen demizonüvegben tartották, ám ez esetben sok gyümölcsöt is tettek bele. Föltétlen tettek aszalt szilvát, aszalt almát, zöld diót, meggy-, illetve cse-reszszemeket, ánizsmagot, szerecsent, és más illatos fűszereket, és természetesen fahéj szeleteket. Akik különösen jó ízt akartak, azok tettek bele mazsolát, nem aszalt szőlőszemeket, illetve frissen szeletelt, jó ízű körtét, almát, sőt, citromot és narancsot is. Ennek a különleges, ránézésre is kíváncsatos italnak ágyaspálinka a neve. Merthogy *nem a múlté mindenütt ez az „orvosság”.*

Gyomor- és bélbántalmakra jó írként nyeltek belőle éhomra egy kis kanálnyi. Ha pedig valaki nagyon megfázott, annak egy kis stampedlivel adtak, de mielőtt megitta volna, áztattak bele csípős paprikacsumát.

Ágyaspálinkának vétek jó pálinkát használni. Megtette a gyöngébb is, hiszen a belé rakott gyümölcsök az ízeken túl egyfajta erőt is vittek bele. Az ilyen pálinkával sohasem koccintgattak. Nem azért, mert nem illett volna, hanem, mert csak ritkán kínálgatták meg vele a vendéget. Ha mégis, ak-

kor csak egy kis kupicával, mert az ágyaspálinka elsősorban valóban gyógyszerként szolgált. *„Nagyba úgyé, mérög az is.”*

A parasztemberek egyébként sem ülték neki soha a pálinkázásnak. Oktalan egészségromlásnak vélték. Ám disznóvágások idején, vagy korai földmunkára induláskor lelegurítottak egy kis pohárával, vagy csak egyszerűen szájon csókolták a kis butykost. *„Röndös gazdaasszony mindig tölt a szatyor fenekire egy kis butélka pálinkát, ha aratni, betakarítani mőntek. Möghúzza az embő, de ű maga is, de a gyerőköknek csak röggeli előtt adtak egy-egy szőm, pálinkával lécsőpögtetett kockacükört.”*

A kubikosok, a sommások, és más „messziembőrok” saját butellában vitték az erősítőnek, melegítőnek szánt pálinkát. Sokuknak névvel ellátott butellája volt, amelyre intő szöveget vésettek a fazekassal. *„Ki ez butéllának szorul lopására, kévănóm, hogy jusson oly nagy uraságra: budai, vagy szentősi tajicska tolására.”* És szellemes igazat is: *„Szép butélla az én nevem, mikor pálinka van bennem. Hogyha nincs pálinka bennem, rőtőn cserép az én nevem.”*

lfj. Lele József

■ Január 1-jétől

Iparüzési adó Ruzsán

A helyi adók köre Ruzsa község illetékességi területén január elsejétől *újabb helyi adóval bővült*: a képviselőtestület decemberben alkotott rendelete értelmében 1994 január elsejétől hatályba lépett a *helyi iparüzési adó kötelezettsége*. A rendelet hatálya kiterjed a település területén jövedelem-szerzésre irányuló iparüzési tevékenységet végzőkre: vállalkozói igazolvánnyal rendelkező magánszemélyekre, a jogszabályok alapján kisiparosnak, magánkereskedőnek minősülő magánszemélyekre, valamint jogi személyek részlegét szerződéses rendszerben üzemeltető magánszemélyekre, az egyes tevékenységek gyakorlásáról szóló jogszabályok alapján vállalkozói igazolványhoz nem kötött tevékenységet folytató magánszemélyekre, továbbá a jogi személyekre és egyéb szervezetekre. A mező-

gazdasági termelést és szolgáltatást végző vállalkozók és magánszemélyek adómentességet kaptak.

Adómentes a vállalkozó (magánszemély) abban az évben, amelyet megelőző évben folytatott tevékenységéből a nettó árbevétel nem érte el a 4 millió forintot. A helyi iparüzési adó *mértéke az éves nettó árbevétel 4 ezreléke*. A magánszemélyek és vállalkozók kommunális adója, mint helyi adó továbbra is fennáll: A magánszemélyek a belterületi ingatlan után évi 1200 ft-ot, külterületi ingatlan után évi 600 ft-ot fizetnek. A magánvállalkozók alkalmazottanként 1 ezer, a jogi személy vállalkozók (közültek) alkalmazottanként 2 ezer forintot fizetnek, a már korábban alkotott helyi adó rendelet értelmében.

B. P.

(Folytatás az 1. oldalról.)

Még a decemberi vászónfőhúzáskor találkoztam Lipowicz Henryk úrral, a körkép főljtását végző Ars Antiqua lengyel restaurátor-csoport iroda-igazgatójával. Amíg a csörlőgép beindulására várakoztunk, Lipowicz úr – aki magyarul és lengyelül egyaránt kiválóan beszél – készségesen lerajzolta jegyzetfüzetembe azt a hiperboloid-formát (leginkább talán egy homorú oldalú hengerre hasonlított), amelyhez a festmény is igazodik, s amely a körkép szemelője számára a térbeliség érzését adja.

Mint a sebészek...

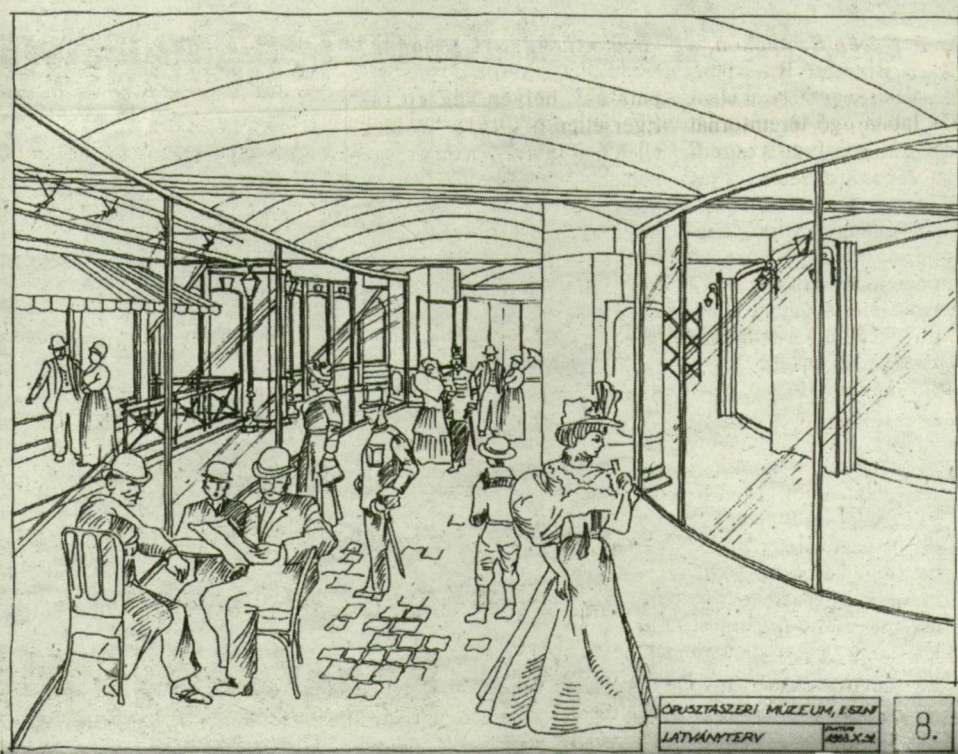
Megtudtam, hogy a hiperboloid-formára igazított tartóvaszrat darabokra szeletelték, ezekre erősítették a festmény darabjait, s ezután *ismét összevarrják az egészet*. A munka rendkívüli pontosságot igényel: az *illesztéskor legfőljebb milliméternyi eltérés lehetséges*, a lenvászon szálainak találkoznuk kell. Úgy dolgoznak, mint a sebészek...

A varrás még az ünnepek előtt megkezdődött, s a napokban várják vissza az Ars Antiqua szakembereit, akik azonnal folytatják a munkát.

Növényminta Ukrajnából

A festmény adta illúziót a vászon és a néző közötti dioráma teszi teljesebbé. A *kép három dimenzióban „folytatódik”*: a csatatér üszkös gerendái, az eldobált fegyverek szinte a nézők lába előtt hevernek majd.

Már készen is áll a festmény előterét tartó váz, s az első habbeton „földdarabokat” is fölrakták. Lipowicz úr elmesélte, hogy egyenesen az „eredeti helyszínről”, a mostani

■ Összevarrás után festés ■ Korzó az emeleten

Feszty, panoptikum, promenád

Ukrajna területéről hoztak kő-, növény- és földmintát, hogy minél valóságosabban építhesék meg a diorámát. Ugyanígy tett annak idején Feszty Árpád is.

Természetesen minden csak utánzat, hiszen szerves anyag nem kerülhet a festmény közelébe: a vászon „fő ellensége” a baktérium, a gomba...

Dr. Trogmayr Ottó megyei múzeumigazgató ugyancsak a helyszínen mondta el, hogy nincs veszélyben a körkép restaurálásának befejezése, megvan a hozzá szükséges pénz. A *főljtás teljes költsége 270 millió forint*.

Az ezerhétszáz négyzetméternyi felületű festményből éppen a figurális részek maradtak meg, mert a tűz följlről pusztította a képet, s inkább

csak az égboltot ábrázoló darabok hiányoznak, ezeket kell újra megfesteni.

Panoptikum az emeleten

Szabó G. László, a Feszty-körkép Alapítvány kuratóriumának titkára kérdésünkre válaszolva elmondta, hogy a két ünnep között jártak Szegeden az „1100 Év Alapítvány” képviselői, akik a körkép kiállító-csarnokába tervezett panteon ügyében jöttek. A tervek szerint ugyanis az épület második és harmadik szintjén *azoknak a magyaroknak állítanak emléket, akik a legtöbbet tették a nemzet szellemiségének gazdagításáért*.

A tervezett kiállítás leginkább egy panoptikumhoz ha-

sonlítana; létrehozásával ezért bízták meg Köllő Miklóst – őt korábban pantomim-művészként ismertük –, aki a kulturális programok tervezésével foglalkozó Vital Kft-t vezeti (ők készítették el a „Barokk éve Magyarországon” eseménysorozat helyszíni terveit is).

A csarnok első emeletén ugyancsak látványos kiállítás állna – ha sikerül rá pénzt szerezni. „Promenáád – 1896” címmel a múlt század végének korzóját mutatná be. Vitri-nekben „sétáló” urak és hölgyek, korhű háttér előtt... Reméljük, sikerül megvalósítani.

Ami viszont már biztos: lebontották a vászon elé állított munkaállványt, és elkészült a körkép különleges világítóberendezése.

Nyilas Péter

Vérszomjas házörző oroszlánok

Halálra *marcangoltak* egy namibiai állatkertbe bemászott gyümölcsotlovajt az oroszlánok – jelentette a Reuter hírügynökség.

Joe Bradley, az Ekongoro állatkert ápolója elmondta: az oroszlánokat éjszakára kiengették ketreceikből, hogy az intézmény kerítésétől távol tartsák az esetleg rosszban sántikálókat. A húszéves *Lucas Tileni* azonban az éj leple alatt megmászta a negyedfél méter magas dupla kerítést és átjutott

a vizesárkon is, hogy hozzáférhessen az állatkert gyümölcs-készletéhez.

A fiatalember holttestére s a mellette üldögélő oroszlánokra reggel akadtak rá az állatkert őrei. A vadállatok *„oly szelídek voltak, mint egy kiskutya”* – állította Bradley.

A helyi rendőrség még nem határozott arról, hogy miképp járjanak el az oroszlánokkal, illetve az állatkert vezetőivel szemben – írta a Reuter.